

Acest exemplar provine din
BIBLIOTECA ONISIFOR GHIBU
COLECȚIA IRINA CRISTESCU

Ediție aniversară digitală
ONISIFOR GHIBU 140 (1883-2023)
București Mai 2023

Ediție aniversară digitală realizată la 140 de ani de la
nașterea lui ONISIFOR GHIBU București Mai 2023

Digitizare realizată prin colaborarea în cadrul
Proiectului Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni,
Sfântu Gheorghe, Jud. Covasna:
„Onisifor Ghibu - Digitizarea operei editate Ghibu_Digital”
2023

Editor: Irina Cristescu
Digitizare: Corneliu Beldiman

Pagini web:

<https://www.mncr.ro/>
<https://muzeu.mncr.ro/index.php/expo/personalitati>
<https://onisiforghibu.ro/>

MUZEUL NAȚIONAL AL
CARPAȚILOR RĂSĂRITENI
SFÂNTU GHEORGHE

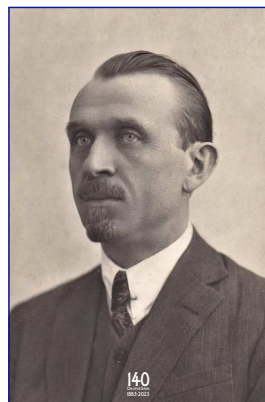
1883-2023 • ANIVERSARE • 140
Onisifor Ghibu
OPUS • ACTIVITATEA • OPERA • POLITENIREA • FIȘORILE

MUZEUL NAȚIONAL AL
CARPAȚILOR RĂSĂRITENI
SFÂNTU GHEORGHE

1883-2023 • ANIVERSARE • 140
EX LIBRIS
ONISIFOR GHIBU
CLUJ-SIBIU
GHIBU DIGITAL
DIGITIZAREA OPEREI EDITATE

O. SIMA

(Onisifor Ghibu)

CÎTEVA PROBLEME DE-ALE ȘCOALEI PRIMARE ROMÎNEȘTI DIN ARDEAL

Extras din „Viața Românească” No. 9, 1910

I A Ș I

TIPOGRAFIA „DACIA” P. & D. ILIESCU

1910

Cîteva probleme de ale şcoalei primare romîneşti din Ardeal, de O. Sima.

— Inspectorii generali ai învăţămîntului —

I

Anul 1910 va rămînea memorabil în analele culturii romîneşti din Ardeal, prin lupta disperată care s'a dat pe teren şcolar şi prin nemai pomenit de multele şi cinicile şicanări din partea organelor statului. În anul acesta, în care intră în deplină ei vigoare antipedagogica şi antipatriotica lege şcolară a lui Ap-ponyi, s'a cheltuit mai multă energie decît ori cînd la noi în chestii şcolare. Cea ce e cu totul caracteristic pentru politica şcolară din Ungaria e că aproape toată această energie s'a cheltuit în zădar, de dragul unei himere irealizabile.

Situaţia ~~completă~~ adus cu sine, dealtfel în mod firesc, şi anumite îmbunătăţiri, care ar fi venit şi aşa, dar poate ceva mai tirziu. Astfel, sub ameninţarea forţei majore, multe comune romîneşti au făcut tot posibilul şi au ridicat din toată sărăcia lor, pe locul smeritelor şcoli de până aici, nişte adevărate palate, care sînt în stare să mulţumească şi cele mai exagerate aştep-tări ale inspectorilor unguri. Cîtă abnegaţie, cîtă jertfire de sine a reclamat până şi cea din urmă şcoală romînească, ridicată la porunca străină, aceasta nu-i glas care să o poată spune.

Cele mai multe comune, cărora le-a stat în putinţă, au mai ridicat pe lingă aceasta, exclusiv din puterile proprii, şi salariile învăţătorilor, aşa cum cere legea. E adevărat că majoritatea ab-solută a şcolilor a trebuit să plece steagul, cerînd ajutor dela stat, care e obişnuit a face milostenie numai cu condiţii strîm-torătoare pentru cine le primeşte. Dacă, pe de o parte, am cîşti-gat prin multe zidiri nouă şi corespunzătoare şi prin o clasă de învăţători mai mulţumiţi cu situaţia lor materială, decît până acuma, în schimb, am pierdut enorm de mult prin suspendarea indepen-denţei învăţătorimii, care e pusă la discreţia organelor statului, în urma ajutorului pe care-l primeşte, şi prin reducerea şcolilor noastre într-o măsură simţită.

Deodată cu aceste multe nevoi a reînviat și o problemă veche, care s'a discutat de ani întregi, pentruca apoi să se uite iar pe neașteptate, și de a cărei rezolvire atîrnă în mare parte salvarea până la un loc a școlilor noastre. În anul acesta s'a pus din nou în discuție vechea problemă a inspectării școlilor de către organe de inspecție speciale și s'a încercat și o soluție a ei.

II

Inspectarea școlilor noastre primare—căci de acestea e vorba aici—a fost o chestie cam neglijată de aproape o jumătate de veac încoace. E adevărat că chestia aceasta s'a agitat aproape dela începutul existenței școlilor noastre cu destulă stăruință, dar nu și cu rezultate practice. Încă dela 1776 o patentă împărătească dispunea ca nu numai primarul și protopopul, ci și episcopul sau imputernicitul acestuia să viziteze, cel puțin odată pe an, fiecare școală. Desigur că ordinațiunea aceasta nu s'a respectat în mod literal. Cu puțin după aceea (1779), un Gheorghe Șincai e numit de către autorități inspector general al învățămîntului romînesc din Ardeal. În epoca lui Șincai (1779—1791) s'au ridicat peste 300 de școli primare romînești, în care desigur că s'a și muncit cu folos. Dela 1783 până la 1850 la cirna școlilor romine ortodoxe s'au perindat patru „directori naționali ai școlilor romînești din marele Principat al Ardealului“ anume: D. Eustatieviți, R. Tempea, Gh. Haines și M. Fulca, care au lucrat, comparativ cu epoca lor de dibuiri pe toate terenele, foarte mult. Școala romînească de azi le datorește multă recunoștință.

La 1850 soborul eparhial al Romînilor ortodoxi a hotărît ca „deocamdată“ fiecare protopop să fie inspector școlar în districtul său,—o măsură care nu era, desigur, menită să aducă o îmbunătățire a învățămîntului. La 1855 se întîmplă să numească Locotenența c. r. din Transilvania în noul post de „consilier școlar c. r.“ pe iscusitul doctor în medicină Pavel Vasici, care a stăruit enorm de mult atît pentru întemeierea de școli nouă, cît și pentru organizarea serioasă a învățămîntului. Meritele lui Vasici pentru școalele noastre sînt neprețuite. El era după mărturisca unei reviste școlare dela 1865, „susținator al școlilor romînești din Banat și Transilvania“ ¹⁾, iar „consiliarul de școală, organul acela fără de care nu putem fi, dacă vrem propășirea, luminarea și creșterea națională a copiilor noștri“ ²⁾. Deși oficianț plătit de stat, Vasici a fost un Romîn de o corectitudine exemplară și de un curaj, pe care nici un urmaș de al lui nu l-a moștenit dela el. În dieta ardeleană el a luptat, alături de cei mai buni naționaliști ai epocii lui, pentru crearea de gimnazii de stat cu limba de propunere a majorității elevilor ³⁾. Academia

1) *Amicul Școalei*, Sibiu, 1865, pag. 478.

2) *Amicul Școalei*, Sibiu, 1862, pag. 20.

3) *Amicul Școalei*, Sibiu, 1863, pag. 285.

română, apreciind meritele pentru cultura românească ale acestui bărbat, care, deși autodidact, a izbutit a se impune în modul cel mai serios și ca bărbat de școală, l-a ales pe Vasici între cei dintâi membri ai săi. Unde mai sint astăzi inspectorii de stat dela noi vrednici de o cinste de acestea, de care puțini muritori au parte?!

La 1860 încetind Locotenența c. r., se desființează și postul de consilier. Adunarea națională din Sibiu (1861) și conzistorul, în frunte cu Șaguna, au cerut dela guvern ca acesta să-l lase pe Vasici și mai departe la conducerea școlilor, ceea ce s'a și întâmplat la 1862, dar numai pe timp de vre-o doi ani.

La 1860 școlile rămân iarăși, cu excepția celor doi ani, numai în grija protopopilor, dintre care foarte puțini aveau și rîvnă și priceperea necesară în treburile didactice¹⁾.

Dela 1870 încoace s'a cerut în sinoade și în congres neconținut crearea de organe de inspecțiune, în afară de protopopi. Toată lumea, care avea grijă de interesul școlii și al culturii noastre, recunoștea că nu-i deajuns, ca o școală să fie bine administrată, ci lucrul de căpetenie e ca învățămîntul să fie la nivel corespunzător și că pentru aceasta susținatorii de școli sint datori a crea, pe lîngă forurile administrative, și foruri care să conducă și să controleze mersul învățămîntului. Cererile repetite ale opiniei publice n'au găsit însă urechi care să se plece la ascultarea adevăratelor nevoi ale școlii, chiar și sinoadele eparhiale osindeau indolența conzistorului, care nu voia să execute hotărîrile luate în privința aceasta. Negligența aceasta și-a găsit în sfîrșit capătul. În sinodul eparhial din anul acesta, în urma unui expozeu categoric al d-lui Octavian Goga, conzistorul a primit însărcinarea de a publica, în timpul cel mai scurt, concurs pentru un post de inspector general al învățămîntului. Același lucru s'a făcut și în sinodul din eparhia Aradului. În arhidieceză hotărîrea și-a luat și trup: conzistorul a ales în postul amintit pe dr. Onisifor Ghibu, absolvent în teologie și doctor în filozofie și pedagogie dela universitatea din Jena.

III

Approape în același timp cu această alegere s'a primit în cercurile învățătoresci o discuție asupra noiei instituții a inspectorilor generali ai învățămîntului. Multora li s'a părea că ea n'are rost, deoarece un singur inspector și așa nu poate face

1) E interesant următorul caz: protopopul Lugojului, primind dela Vîrșet porunca de a vedea de școli, trimite învățătorilor un circular, în care zice între altele: „Ca să pot mai apriat informa despre starea școlilor și împlinirea datoriunelor mele față de voi, pretind ca să cunoșc pe fiștecarele învățător din tract, pentru care scop doresc ca fiștecarele învățător cu primirea acestei porunci aiei a sa arăta să nu întîrzie, dimprună cu preotul locului” (Amicul Școaloii, 1862, pag. 78). Ușoră era inspectarea școlilor, cînd ea se făcea acasă la protopop!!

mai nimic pentru cele vr'o 750 de școli primare romine ortodoxe cite sînt în Transilvania, și că mai bine ar fi ca banii, cu care e plătit acest inspector, să se împartă protopopilor, care să fie obligați a se interesa mai viu de școală. Alții iarăși erau de părere ca să se numească în afară de protopopi și revizori școlari tractuali, recrutați dintre învățători, deoarece un singur inspector general e cu totul insuficient, iar mai mulți nu ne dă mina să susținem.

Intreagă discuția aceasta e lipsită de bază. Postul de inspector școlar (cărui conzistorul archidiecezan din Sibiu i-a zis „coreferent școlar“) nu s'a creat de a inspecta regulat toate școlile, ci de a dirija *învățămîntul* primar, ceea ce e în mare parte altceva. Din acest motiv poate și cea mai corectă numire pentru cel ales în acest post ar fi fost cea de „director al învățămîntului“.

Sînt atîtea probleme pe care școala noastră de azi e chemată să le rezolve, încît numai cu ajutorul vechiului sistem de *administrație* a școalelor, aceste ar fi absolut cu neputință.

Școlile nu mai pot fi numai administrate și supravegherea învățămîntului făcută numai la voia întîmplării, ci aceasta din urmă să se facă în mod sistematic; conducerea spirituală a școlilor să nu fie socotită mai pre jos de cea administrativă, ci să se facă așa cum o cere însăși firea școlii și trebuințele imperative ale bisericii noastre, prin crearea unui organ anume, care să dirijeze învățămîntul. Necesitatea aceasta a devenit cu atît mai arzătoare, cu cît din partea statului s'au făcut pași tot mai stăruitori și tot mai îndrăzneți pe terenul organizării școalelor și cu cît inspectorilor de stat li s'a deschis un teren tot mai neclintit în școlile noastre confesionale. Astăzi conducerea spirituală din punctul nostru de vedere a școlilor e de fapt cea mai însemnată problemă a vieții culturale rominești în Ardeal.

Jertfele cele enorm de mari, cu care ne-am angajat a susține școlile, n'ar mai avea nici un rost, dacă n'am căuta cu graba cea mai mare și din toate puterile, de care dispunem, ca în aceste școli să domnească și un duh sănătos și să se realizeze pe terenul instrucțiunii și al educației aceia, de care neamul nostru are în adevăr lipsă strigătoare.

IV

Problemele, pe care școala noastră e datoră a le rezolvi, sînt foarte varii și foarte complicate. Ele reclamă însă conlucrarea conștientă și stăruitoare a tuturor factorilor vieții noastre publice, căci un singur om nu va fi în stare să facă nici cu cea mai mare bunăvoință, mai nimic.

O problemă dintre cele mai grele, care a determinat sindul archidiecezan din anul acesta să hotărască crearea postului din chestiune, este inspectarea școlilor. Ar fi de prisos să se mai afirme, că un singur om nu va putea face în privința aceasta

cu nici un preț, aceia ce școlile noastre sînt în drept să aștepte. Cu cea mai neobosită stăruință, unui singur om nu-i va fi cu putință să inspecteze nici măcar în 3 - 4 ani toate școlile române ortodoxe din Ardeal, dat fiind numărul lor mare și întinderea teritoriului pe care sînt așezate acestea, precum și mulțimea de alte probleme generale, de care va avea să se ocupe inspectorul în chestiune. Tocmai pentru această inspectarea generală, directă, în fiecare an școlar, nici nu poate încăpea în programul de muncă al lui. În loc de aceasta, el va trebui să caute cum se face inspectia de cătră organele, care au în baza „Statutului Organic” datoria de a inspecta, cercetînd dacă această inspectie se face sau nu, și dacă da, pe baza căror principii se face? Bine înțeles că, în anumite cazuri, va face singur inspectii și ar fi de dorit ca să se facă cit mai adeseori astfel de cercetări la fața locului, pentru că numai pe această cale își va putea ciștiga o iconanță clară a situației în care se află scoala rominească.

Considerînd starea precară, în care se află la noi problemele pedagogice, cu care străinătatea se frămîntă alit de mult, el va trebui să caute să împărtășească organelor de inspectiune, principiile de care au să se conducă în supravegherea instrucției și a educației. În lipsa unei pregătiri pedagogice speciale, aceste organe nici nu e de mirare, că nu sînt la nivelul cultural, la care sînt organele de inspectiune ale altor națiuni¹⁾. Această lipsă va trebui înlăturată prin comunicări, care vor trebui făcute cu ajutorul circularilor. În acestea va trebui să se împărtășească rezultatele, la care au ajuns școlile altor țări, unde împrejurările permit un interes mai viu pentru știința pedagogică.

În chipul acesta s'ar putea introduce cu timpul o uniformitate, în ce privește principiile, de care au a se conduce școlile noastre și a face astfel ca aceasta să păzească și să dezvolte cu sfințenie comoara sufletului neamului nostru. Dacă pe calea aceasta, s'ar putea ajunge ca actualii inspectori, protopopii, să-și înțeleagă chemarea pe teren școlar, și să fie și în stare a și-o îndeplini, școlile noastre ar fi în situația, de a putea lucra așa cum trebuie.

O altă problemă de mare importanță, pe care nu va mai fi permis a o lăsa în voia întîmplării, sînt *conferințele învățătoresști*. În întreaga lor organizare precum și în alegerea temelor de discutat, dirigitorul afacerilor școlare va trebui să procedeze după un sistem încheiat, conducîndu-se de trebuințele reale ale școlii noastre. El va trebui să caute ca în locul vorbănei goale, care de multeori zădărnicește în aceste întruniri orice muncă pozitivă, să se desfășure o muncă pozitivă, bazată nu numai pe judecata naturală a unuia sau altuia, ci mai cu seamă pe literatura peda-

1) La 1887 seria „Telegraful Român” din Sibiu (No. 98): „Protopresbiteri, care sînt dea numai tîduli de cununii nu ne mai trebuie; ne trebuie oamoni, căroră le place sînt se jertfescă, și care își fac chestiune de ambițiune din înflorirea școlilor, peste tot a progresării tractului încredințat conducerii și inspectiunii lor”.

gică universală atât de bogată, din care și noi ne putem înfrupta actualmente într-o măsură aproape mulțumitoare. Aceste conferințe să fie pentru învățători prilejuri de a învăța mai multe lucruri noi decît pînă acum, și ele să stîrnească interes pentru literatura pedagogică atât de puțin considerată azi la noi.

La aceste conferințe învățătoresci, va trebui să se caute modalitatea ca să participe și preoții, care sînt directori locali de școli. Prin aceasta ar mai dispărea, poate, și grava și păgubitoare discordie dintre învățător și preot, care este atât de răs-pîndită, spre paguba școlii și a culturii.

În afară de conferințele obișnuite, în care nu se poate face nici pe departe cît ar trebui, e timpul suprem ca să se organizeze și *cursuri de vară pentru învățători*, cu menirea de a completa cultura celor mai firești și mai importanți factori ai vieții noastre culturale. Asta cu atât mai virtuos, cu cît ne aflăm în fața foarte multor probleme, pe care singure conferințele învățătoresci, circularele konzitoriale și eventualele cărți pedagogice, care se publică, dar nu se cetesc, nu le pot rezolva, și cu cît astfel de cursuri de vară organizează și statul anual, sădind în învățătoria noastră o mentalitate din ce în ce mai străină.

Aceste cursuri de vară n'ar fi o inovație la noi; am avut și în deceniile trecute mai multe serii. Ar fi vorba deci de o simplă revenire la o veche măsură bună, prin care se cimentează și solidaritatea noastră națională și se promovează și cultura profesională a învățătorimii, și prin ea cultura generală a neamului.

Pornind dela constatarea, că învățătorimii noastre îi lipsește între altele și cunoașterea trecutului școlilor noastre sub diferite raporturi și, că fără a cunoaște viața de pînă aci a unei instituții, e cu neputință a o servi cu folos, e neapărată trebuință, ca nu numai învățătorilor actuali să li se împărtășească, la cursurile de vară, cunoștințe despre trecutul acestor așezăminte, ci și viitorilor învățători și preoți să li se vorbească în școli normale și seminarii, despre lucrurile acestea, fără de care munca în școli nu poate avea o bază sigură. Lipsa aceasta trebuie înlăturată cît mai curînd printr'un curs de istorie a școlilor românești și de istorie a pedagogiei românești, care trebuie să se facă în numitele școli.

Va trebui să se caute de aici încolo mai stăruitor a se da în școlile noastre importanța cuvenită învățămîntului *limbei materne*, care e de o vreme încoace, într'un foarte regretabil regres.

„Limba românească e studiul principal al unei școli rurale; ea este totodată organul, prin care neamul își cunoaște ființa sa proprie, organul prin care acest neam moștenește avutul intelectual și istoric al strămoșilor lui. Copilul nu învață numai a vorbi corect, el învață a gîndi și a simți românește“ după cum atât de nimerit zice Eminescu¹⁾. Aceste cuvinte trebuiesc impri-

1) Articole politico, București. 1910, pag. 55.

mate cu altit mai adinc în minte, cu cit ravagiile, pe care le produce din an în an bilingvismul sint tot mai numeroase. Din pricina amestecului celor două limbi, cultura noastră e pe povirnișul unei împeștrîțări și înstrăinări îngrijitoare.

O altă problemă e aceea a *manualelor didactice*. Va trebui să se lucreze și pe acest teren mai sistematic de aici încolo. Crearea unei *comisii de cenzurare*, cum am avut-o și acum citeva decenii, e de neapărată trebuință, căci în urma vitregității timpurilor am ajuns azi într'o stare foarte critică sub raportul manualelor didactice. În special va trebui să se lucreze mult pentru a putea avea o bună *carte de celire*, care, cum zice Eminescu, va trebui să fie „un obiect de îngrijire națională ca și textul Bibliei“.

Pentru a putea alcătui o carte de celire corespunzătoare, vor trebui strinse *legendele și tradițiunile locale* și de interes mai general din fiecare sat, precum și *nomenclatura populară* a diferitelor lucruri din natură și a lucrurilor omenești. Va trebui să se facă în acest scop un chestionar, care să se trimeată tuturor învățătorilor, ca să lucreze pe baza lui. În chipul acesta se va putea stringe un extrem de interesant și de bogat material cu caracter cultural, și aceasta cu altit mai mult, cu cit se va face mai curînd acest lucru. Acest material va putea servi și la scrierea istoriei culturai noastre și a istoriei școalelor noastre, pe care încă nu o avem.

Nu mai puțin importantă e și chestiunea unei bune *prese periodice* pe sama învățătorilor. Multele hotăriri principiale ale congreselor noastre naționale-bisericești, cu privire la crearea unui organ pedagogic central pentru întreaga mitropolie, vor trebui să se prefacă odată în realitate. Fără o presă bună, care să se adreseze întregii învățătorimi romine din Ungaria și din afară de ea, nici nu ne putem gîndi, ca să avem vreodată o învățătorime la culmea chemării sale. Chestiunea creării acestui organ este cu altit mai imperativă, cu cit celirea revistelor ungurești, pe care statul le trimite gratuit tuturor școlilor, nefîind compensată cu lectura unei bune reviste pedagogice romine, învățătorul cetește mai mult în limbă străină, decît în cea rominească și ajunge astfel cu timpul și el un străin, mai mult sau mai puțin.

E ușor de închipuit ce va fi școala noastră de mine, dacă cei chemați nu vor face astăzi în această direcție tot posibilul.

În afară de o bună presă periodică mai e nevoie și de un *Anuar al școlai* noastre. Printr'o astfel de carte se poate face cea mai desăvirșită propagandă culturală și se poate ajunge la o anumită uniformitate în sinul învățătorimii, uniformitate, de care avem mare trebuință.

Mai amintesc următoarele probleme : o *bibliotecă pedagogică*, în care să se publice cărticele estine, menite a complecta cultura profesională a învățătorilor și un *muzeu școlar*, din care să fie strinse rechizitele școlare din trecut și prezent și care să dispună și de

o bibliotecă pedagogică. În această bibliotecă centrală ar trebui să se aște toate cărțile românești de specialitate și din ea să poată împrumuta cărți fiecare învățător, care azi, chiar dacă ar voi să cetească, nu are de unde împrumuta cărțile necesare.

O altă problemă de gravitate mare e și *conferințele cateheților*. Cu caîhezația în școalele noastre și mai ales în școalele de stat, stăm în adevăr cit se poate de rău. Pe acest teren nu se scrie mai nimic la noi, nu se discută mai nimic și din nefericire nu se lucrează mai nimic sistematic. Această stare trebuie să înceteze. Un congres al cateheților ar putea fi un început serios în privința aceasta. Să sperăm, că el nu va mai zăbovi mult.

Tot astfel și un congres al *inspectorilor tractuali confesionali* (al protopopilor), care s'ar putea ținea anual cu ocazia sinoadelor arhidieceșane. Aceste congrese, bine pregătite, ar putea aduce cu sine, în timp foarte scurt, o puternică înflorire a școlilor noastre sub raportul sufletesc.

Pe lângă toate acestea ar mai fi încă o chestiune asupra căreia ar trebui să se îndrepte mai serios atențiunea școlii noastre, sau mai bine zis a conducătorilor ei și anume: Despre frământările școlii românești din Ungaria lumea mare străină n-are o cunoștință sub nici un raport, după cum, la rîndul nostru nici noi nu ținem deloc socoteală de ce să petrece în cîmpul larg al școlii din diferitele țări străine. Astăzi, cînd aproape nu este an, în care să nu se ție congrese internaționale de învățămînt, o astfel de îngădărire cu ziduri chinezești, e un anahronism, care ne aduce multă pagubă. În ultimii trei ani s'au ținut trei congrese internaționale în chestii de educație, dar pentru noi ele nici n'au existat. Nu numai că n'am luat parte la ele—și foarte rău am făcut că n'am luat—dar nici cunoștință despre ele n'am luat, așa că multe chestiuni, care s'au frământat la Paris (1908 și 1910) și la Londra (1909), de către reprezentanții tuturor popoarelor europene și a cîtorva extraeuropene, pentru noi nici n'au existat. Cine ar putea calcula enormă pagubă, care a rezultat din faptul, că noi n'am lămurit străinătatea asupra stării noastre și a curentelor intelectuale dela noi, și mai cu seamă din faptul, că noi n'am adăogat nimic la comoara noastră sufletească din rezultatele, la care au ajuns, prin munca lor, aceste congrese.

Constatată odată utilitatea congreselor internaționale, nu mai poate încăpea discuție că și noi sîntem datori, atît în interesul culturii universale, cît mai ales în interesul nostru particular, ca în viitor să participăm și noi la ele, așa cum fac, dealtfel, toate popoarele asuprite mai conștiente ca, Polonii, Cehii, Armenii ș. a.

V

Iată atîtea și altele probleme, de rezolvirea cît mai grabnică a cărora atrînă în măsură mare viitorul culturii noastre în Ar-

deal. Rezolvirea lor reclamă colaborarea tuturor celor chemați, căci pe conducătorii spirituali ai unui popor nobleța nu numai că-i distinge, ci îi și obligă.

Prin desfășurarea înțeleaptă a muncii în aceste direcții, interesul pentru treburile școlare se va deștepta și întări în măsura cuvenită. El va lega pe învățători mai strins de școală și va închea și în lăuntru învățătorimea română întreagă, fără deosebire de confesiune, întărind astfel temeliile culturii naționale.

Fi-va alegerea săvârșită de curind la Sibiu, un bun augur pentru aceasta ? Viitorul va avea să o dovedească.

